

**МІНІСТЕРСТВО ВНУТРІШНІХ СПРАВ УКРАЇНИ
ДОНЕЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ВНУТРІШНІХ СПРАВ**

ЗАТВЕРДЖУЮ

Ректор Донецького державного
університету внутрішніх справ
полковник поліції

Сергій ВІТВІЦЬКИЙ
29 квітня 2024 року

ПРОГРАМА
фахового іспиту для вступу
на навчання до Донецького державного університету внутрішніх справ
для здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти

галузь знань 28 Публічне управління та адміністрування
спеціальність 281 Публічне управління та адміністрування

Кропивницький - 2024

Програма фахового іспиту для вступу на навчання до Донецького державного університету внутрішніх справ для здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування.

Прийом вступників на навчання для здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальності 281 Публічне управління та адміністрування для абітурієнтів, які беруть участь у конкурсному відборі за результатами фахового іспиту замість Єдиного фахового вступного випробування відповідно до Правил прийому на навчання для здобуття вищої освіти в Донецькому державному університеті внутрішніх справ у 2024 році.

Розробник:

Буга В. В., Шалімов В. В., Васильєв С. В., Новаченко Т. В.

Розглянуто та затверджено:

на засіданні кафедри державно-правових дисциплін та публічного управління факультету № 4 Донецького державного університету внутрішніх справ, протокол № 10-1 від 29.04.2024.

на засіданні кафедри господарсько-правових дисциплін та економічної безпеки факультету № 4 Донецького державного університету внутрішніх справ, протокол № 11 від 29.04.2024.

ЗМІСТ

ВСТУП

1. Програма фахового іспиту

1.1. Зміст навчальної дисципліни «Теорія держави і права» (модуль: дисципліни компетенції)

1.2. Зміст навчальної дисципліни «Основи економічної теорії» (модуль: дисципліни економічної компетентності)

2. Структура, критерії оцінювання та форма проведення фахового іспиту

ВСТУП

Програму фахового іспиту для вступу на навчання до Донецького державного університету внутрішніх справ для здобуття другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування на основі здобутого освітнього ступеня бакалавра, магістра (освітньо-кваліфікаційного рівня спеціаліста) розроблено відповідно до змісту освітньої програми «Публічне управління та адміністрування» підготовки фахівців за спеціальністю 281 Публічне управління та адміністрування за другим (магістерським) рівнем вищої освіти та відповідно до Постанови Кабінету Міністрів України № 492 від 16.05.2023 року «Про внесення змін до Порядку прийому на навчання за освітньо-професійною програмою підготовки магістрів за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування» галузі знань «Публічне управління та адміністрування»».

Програма побудована за вимогами освітньо-кваліфікаційної характеристики спеціалізації та охоплює її основні напрями, складові та завдання. Для забезпечення ефективної реалізації завдань освітньої та професійної підготовки магістра при конкурсному відборі до здобувачів вищої освіти висуваються вимоги щодо їх здібностей і підготовленості відповідно до діагностики системних знань, умінь і навичок, визначених програмами дисциплін.

Фахове іспит складається з тестової перевірки знань, що формують уміння, визначені кваліфікаційною характеристикою.

Програма охоплює основні напрями, складові та завдання галузі знань «Публічне управління та адміністрування» й інтегрує такі дисципліни:

1. «Теорія держави і права».
2. «Основи економічної теорії».

1. ПРОГРАМА ФАХОВОГО ІСПИТУ

МОДУЛЬ: ДИСЦИПЛІНИ КОМПЕТЕНЦІЇ

1.1. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ТЕОРІЯ ДЕРЖАВИ І ПРАВА»

Тема 1. Поняття, предмет і методи теорії держави та права

Класифікація наук. Юридичні науки: загальнотеоретичні, галузеві, прикладні та ін. Суспільні науки. Поняття об'єкту та предмету науки «Теорія держави та права». Предмет та поняття теорії держави та права, її місце у системі інших юридичних наук. Коротка історія розвитку теорії держави та права як науки. Зв'язок теорії держави та права з іншими суспільними науками (філософією, культурологією, економічною теорією, історією, логікою та ін.).

Поняття методу науки. Методи, що застосовуються теорією держави та права: загальні та спеціальноюридичні. Філософський, системний, соціологічний, формально-логічний, історичний порівняльний та інші методи, їх стисла характеристика. Проблема деідеологізації науки. Теоретичні підходи дослідження державно-правових явищ (марксизм, ідеалізм, позитивізм, реалізм тощо).

Завдання та функції теорії держави та права як базової юридичної науки: описова, пояснювальна, гносеологічна, методологічна тощо функції. Значення теорії держави та права для підготовки працівників органів внутрішніх справ.

Теорія держави та права як навчальна дисципліна, її структура.

Тема 2. Походження держави та права.

Характеристика економічної основи первісного суспільства. Спосіб виробництва, засоби виробництва, додержавні форми власності, етапи розподілу праці. Вплив економічних відносин на соціальну організацію первинного суспільства.

Влада та соціальна організація первісного суспільства. Поняття сім'ї, роду, племені, общини тощо. Характеристика соціальних норм первісного суспільства. Поняття мононорми та її властивості.

Умови виникнення держави. Причини виникнення права та його відмінності від норм первісного суспільства. Суспільний розподіл праці та його роль у розшаруванні первісного суспільства. Ознаки держави, що відрізняють її від первіснообщинного ладу. Концепції держави щодо її сутності та походження: теологічна, патріархальна, органічна, теорія насильства, психологічна теорія, теорія суспільного договору, історико-матеріалістична теорія та інші.

Загальне та особливе у походженні держави та права у різних народів. Східний (азіатський) шлях виникнення держав. Формування родоплемінної знаті. Роль суспільних функцій та географічних особливостей у становленні державності в Азії, вплив державної власності на розвиток цих держав, формування деспотичних режимів. Європейський шлях виникнення держав.

Виникнення права та його зв'язок з розвитком суспільства. Звичаї та прецеденти, як база формування права: придбання дозволами самостійної ролі перетворення заборонив, підвищення питомої ваги позитивних обов'язків. Розклад первісного суспільства та причини виникнення права.

Шляхи формування права: санкціонування звичаїв, правовий прецедент, правотворчість держави. Право, як система норм.

Право як явище цивілізації та культури. Вплив класового суспільства на виникнення та розвиток права у період цивілізації. Закономірність розвитку права, як явища цивілізації та культури.

Тема 3. Сутність і типологія держав

Сутність і соціальне призначення держави. Суверенітет народу як основа державного суверенітету. Суверенітет нації та його втілення в державному суверенітеті.

Типологія держав: різні підходи, сучасні погляди та проблеми. Марксистський підхід до типології держави та права (історичні типи держави та права). Поняття «суспільно-економічної формації». Функція держави як інструмент панування та експлуатації в контексті теорії К. Маркса. Чинники відмирання феодальної держави та виникнення буржуазного типу держави і права в контексті марксистської теорії. Риси феодального суспільства за концепцією М. Блока. Протестантська етика, як основа буржуазної держави та права у концепції М. Вебера..

Сутність держави у концепціях Ж.Ж. Руссо та І. Кант.

Цивілізаційний підхід до типології держави та права (західний та східний, доіндустріальний, індустріальний та постіндустріальний, аграрний та промисловий типи тощо). Ознаки «статичного» та «динамічного» суспільства (держави та права) у контексті цивілізаційного підходу.

Поняття соціальної структури суспільства як упорядкованої сукупності взаємопов'язаних та взаємодіючих соціальних груп, соціальних інститутів та відносин між ними.

Поняття соціального класу, цивілізації та культури.

Тема 4. Форма держави

Поняття форми держави та її складові елементи. Форма держави як безпосередній вираз її сутності та змісту.

Поняття та види форм правління. Форма правління як структурний елемент форми держави. Форми правління держав різних історичних типів. Поняття та види монархій як форми правління. Ознаки монархії. Поняття та види республік як форми правління. Ознаки республіки. Україна як президентсько-парламентська республіка.

Форма державного устрою як структурний елемент форми держави. Форма державного устрою як внутрішній поділ держави на складові частини – адміністративно-територіальні одиниці, автономні культурні, політичні утворення та суверенні держави. Форма державного устрою як територіальна організація держави. Поняття та види форм державного устрою держав. Поняття, види та ознаки унітарних держав. Централізовані та децентралізовані

типи унітарних держав. Поняття, види та ознаки федерацій. Поняття та ознаки конфедерацій. Поняття та ознаки імперій. Україна як унітарна держава з автономним утворенням.

Поняття та види політичних режимів. Поняття та види демократичного політичного режиму та його ознаки. Поняття та види антидемократичного політичного режиму та його ознаки. Сучасна Україна як держава з демократичним політичним режимом. Основні ознаки притаманні демократичним політичним режимам. Основні ознаки притаманні антидемократичним політичним режимам.

Тема 5. Механізм та функції держави.

Поняття механізму та апарату держави. Класифікація органів держави (за їх місцем у системі державного апарату, в залежності від змісту діяльності, від способу утворення, від часу діяльності, від території, на яку розповсюджуються їх повноваження, від складу).

Система органів (апарату) держави. Законодавча влада і компетенція її органів; виконавча влада і компетенція її органів; судова влада і компетенція її органів.

Поняття державного службовця та посадової особи.

Поняття функцій держави та їх класифікація. Функції держави як відображення сутності і соціального призначення держави. Функції держави як основні напрями її діяльності. Мета і основні завдання функцій держави. Характерні ознаки функцій держави як безпосередньої взаємодії з сутністю і соціальним призначенням держави. Форми та засоби здійснення функцій держави. Методи реалізації функцій держави. Реалізація функцій держави через суспільні відносини.

Класифікація функцій держави: за територіальною ознакою, за дією у часі, за способами реалізації. Поняття внутрішніх функцій держави: види та ознаки. Поняття зовнішніх функцій держави: види та ознаки.

Специфіка функцій різних типів держави. Поняття та види функцій буржуазного та соціалістичного типів держави. Поняття та види функцій західного та східного типів держави. Поняття та види функцій індустріальної та постіндустріальної держави. Внутрішні функції держави у контексті теорії соціальної держави.

Тема 6. Політична система суспільства

Поняття політичної системи суспільства як цілісної впорядкованої сукупності політичних інститутів, політичних відносин, політичних процесів, підпорядкованих певним політичним, соціальним, правовим, культурним, ідеологічним традиціям і засадам політичного режиму конкретного суспільства.

Політична і державна влада та їх співвідношення. Держава як основа політичної системи суспільства, її відмінність від інших політичних організацій. Поняття політичної системи суспільства та її структура. Характеристика основних елементів політичної системи. Правові форми взаємодії держави та політичних партій. Правові форми взаємодії держави та громадських об'єднань.

Поняття політичних відносин та політичних норм. Політичні норми як правила поведінки, які регламентують політичну діяльність індивідів та соціальних груп. Політичні відносини як відносини що склалися між націями, класами, групами, індивідами у процесі у процесі здійснення політичної влади.

Поняття політичної партії, поняття виборів. Вибори як основа політичної діяльності суспільства що представляє собою процес висунення певною групою людей одного або кількох своїх представників для виконання тих чи інших громадських функцій.

Профспілка: поняття та ознаки.

Тема 7. Правова держава, громадянське суспільство, громадянин

Правова держава як специфічна модель механізму держави, яка ґрунтується на принципах верховенства права та визнання державою основних прав і свобод людини і громадянина. Основні ознаки правової держави: верховенство права, реальність прав та свобод людини і громадянина та ін. Поняття принципів правової держави.

Принцип правової держави у судовій практиці України та зарубіжних країн. Юрисдикція Конституційного Суду України. Поняття, форми та види конституційного контролю. Рішення та висновки Конституційного Суду України як джерело вивчення принципу правової держави у судовій практиці України.

Проблеми формування правової держави в Україні. Взаємодія судових та правоохоронних органів з іншими державними органами та об'єднаннями громадян.

Правовий статус людини і громадянина в умовах формування правової держави. Права, свободи та обов'язки людини і громадянина як основа правового статусу у демократичній правовій державі. Поняття прав людини. Теорія трьох поколінь прав людини. Класифікація прав і обов'язків людини. Міжнародні акти про права людини та їх втілення в Конституції України.

Поняття громадянського суспільства, його ознаки та функції. Поняття громадянського суспільства та його політичні й економічні ознаки. Структура громадянського суспільства та його функції у відносинах з органами держави. Проблема відносин між державою, громадянином та громадянським суспільством.

Удосконалення системи прав людини в умовах переходу до ринку та політичні реформи. Поняття ринкової економіки. Проблематика прав і свобод громадянина з позицій марксизму та теорії «соціальної держави».

Тема 8. Поняття права. Право в системі соціальних норм

Різні методологічні підходи до вивчення права (нормативний, ціннісний, діяльнісний, інтегративний, системний тощо).

Поняття права як системи формально визначених норм та принципів, які регулюють суспільні відносини, встановлюються та охороняються державою і мають за мету узгодження індивідуальних, групових і суспільних інтересів.

Поняття та ознаки права як специфічного виду соціальних норм (нормативність, загальна обов'язковість та ін.).

Поняття позитивного та надпозитивного права.

Поняття принципів права. Принципи права як фундаментальні норми права які регулюють суспільні відносини на найвищому рівні абстрактності. Класифікація принципів права (галузеві принципи права, над позитивні принципи права, принципи права у практиці Європейського суду тощо).

Функції права як основні напрями та способи впливу права на суспільні відносини. Класифікація функцій права: юридичні функції тощо. Соціальна роль права.

Поняття соціальних норм. Види соціальних норм: норми моралі, правові норми, корпоративні норми, релігійні норми, норми звичаї, соціально-технічні норми та ін. Характеристика видів соціальних норм. Співвідношення норм права з нормами моралі. Взаємодія права та економіки. Право як соціальний регулятор суспільних відносин у різних правових системах.

Тема 9. Норми права

Поняття норми права. Норми права як обов'язкове правило поведінки яке має загальний характер, встановлюється та санкціонується державою з метою регулювання суспільних відносин та характеризується наявністю державного апарату примусу. Ознаки норм права.

Структура норм права. Поняття гіпотези норми права. Поняття диспозиції норми права. Поняття санкції норми права.

Види гіпотез, види диспозицій та види санкцій.

Поняття абсолютно-визначеної санкції, відносно-визначеної санкції та альтернативної санкції.

Поняття банкетної та відсильної норми права. Поняття імперативної та диспозитивної норми права.

Види норм права: за функціями правового регулювання, за предметом правового регулювання, за способом текстуального викладення, за логічним статусом у системі норм, за логічною функцією, по предмету правового регулювання, за статусом у правовій системі.

Специфіка структури норми права в різних галузях права: конституційне право, кримінальне право, адміністративне право, господарське право, сімейне право, міжнародне право тощо.

Співвідношення норми права і статті нормативного акту.

Тема 10. Правотворчість. Джерела права.

Поняття правотворчості. Правотворчість як діяльність компетентних державних органів та осіб держави щодо створення, зміни або відміни нормативно-правових актів, яка здійснюється у встановлену законом порядку та заснована на певних принципах. Основні ознаки та принципи правотворчості.

Види правотворчості: судова правотворчість, правотворчість громади та ін. Функції правотворчості як основні напрями діяльності щодо встановлення, зміни та відміни правових норм. Функція усунення прогалин у законодавстві. Функція первинного регулювання нових суспільних відносин та ін.

Принципи правотворчості як відправні ідеї, які складають вимоги до процедури правотворчості та змісту нормативно-правового акта вимогам суспільства. Основні принципи правотворчості: принцип гуманізму, демократизму, конституційності, законності та ін.

Основні стадії правотворчості: передпроектна стадія, проектна стадія, стадія прийняття проекту нормативно-правового акту та ін.

Поняття джерела (форми) права. Класифікація джерел права. Види джерел права: нормативно-правовий акт; судовий прецедент; правова доктрина; канонічні норми; нормативно-правовий договір, міжнародний договір.

Система джерел права сучасної України. Судова практика як джерело права в Україні: прецедентне право в галузі прав людини Європейського суду; акти Конституційного Суду України; судова практика Верховного Суду України, Вищого господарського суду України та Вищого адміністративного суду України.

Тема 11. Нормативно-правовий акт: поняття, ознаки та види.

Поняття нормативно-правового акту. Нормативно-правовий акт як документ компетентного правотворчого органу виданий в особливому порядку, який містить норми права. Ознаки нормативно-правового акту: має форму письмового акту, приймається з дотриманням певної процедури та ін.

Поняття, основні ознаки та види закону. Види підзаконних нормативно-правових актів. Співвідношення понять законодавчий акт та закон.

Основні структурні елементи нормативно-правового акту: преамбула, пункти, статті та ін. Види нормативно-правових актів України: за юридичною чинністю, за сферою дії, за характером волевиявлення, за галузями законодавства та ін.

Дія нормативно-правових актів у часі, за територією та колом осіб. Територіальний та екстериторіальний принцип дії нормативно-правових актів. Принцип зворотної сили закону. Дія нормативно-правових актів за колом осіб: загальна і спеціальна дія.

Порядок набуття чинності нормативно-правових актів ВРУ, ПУ, КМУ, міністерств та відомств, органів представницької та виконавчої влади на місцях. Законодавча техніка.

Конституція як основний закон держави та громадянського суспільства.

Тема 12. Система права та законодавства.

Поняття системи права, галузі права, підгалузі права, інституту права та їх класифікація їх ознаки та структура. Система законодавства сучасної України: структура та види.

Поняття публічного і приватного права. Публічне право як регулятор суспільних відносин у сфері загальнодержавних та суспільних інтересів. Приватне право як регулятор суспільних відносин у сферах діяльності де реалізуються приватні інтереси фізичних та юридичних осіб.

Поняття предмету правового регулювання як сфери однорідних суспільних відносин спорідненість яких визначається суб'єктом відносин, предметом відносин та їх змістом. Поняття методу правового регулювання як

сукупності прийомів, способів та засобів, за допомогою яких здійснюється вплив правового регулювання.

Поняття систематизації нормативно-правових актів. Систематизація нормативно-правових актів як діяльність направлена на впорядкування та вдосконалення законодавчих та підзаконних нормативно-правових актів, приведення їх в єдину внутрішню узгоджену систему.

Основні види систематизації нормативно-правових актів: кодифікація як вид систематизації нормативно-правових актів, інкорпорація як вид систематизації нормативно-правових актів та консолідація як вид систематизації нормативно-правових актів.

Тема 13. Правові відносини. Юридичні факти

Поняття правових відносин. Правові відносини як суспільний зв'язок, що виникає на основі норм права, учасники якого мають суб'єктивні права та юридичні обов'язки, які забезпечуються державою. Ознаки правових відносин. Види правових відносин. Структура правових відносин: суб'єкт, об'єкт, зміст правовідносин та юридичний факт.

Поняття суб'єктивного права. Суб'єктивне право як міра можливої поведінки уповноваженої сторони відносин. Складові елементи суб'єктивного права. Поняття юридичного обов'язку. Юридичний обов'язок як міра обов'язкової поведінки зобов'язаної сторони в інтересах уповноваженої особи. Складові елементи юридичного обов'язку.

Суб'єкти правових відносин. Види суб'єктів правових відносин: фізичні особи, юридичні особи, суб'єкти приватного права та ін. Поняття та ознаки юридичної особи. Поняття правосуб'єктності. Складові елементи правосуб'єктності. Поняття правоздатності, дієздатності, угодоздатності, деліктоздатності. Настання дієздатності та деліктоздатності за законами України.

Об'єкти правових відносин. Види об'єктів правових відносин. Види правовідносин: за галузевою ознакою, за функціональною спрямованістю норм права, за суб'єктами правових відносин, за кількістю суб'єктів, за розподілом прав та обов'язків між суб'єктами, за строком дії, за підставою виникнення, за волевиявленням сторін та ін.

Поняття юридичних фактів. Класифікація юридичних фактів: за складом, за тривалістю у часі, за юридичними наслідками, за відношенням до волі суб'єктів.

Тема 14. Реалізація та застосування права. Тлумачення норм права.

Поняття та основні форми безпосередньої реалізації права. Поняття, види та ознаки застосовної діяльності. Основні вимоги правильного застосування норм права. Прогалини в праві і засоби їх усунення.

Поняття та ознаки та класифікація правозастосовних актів.

Поняття юридичного процесу. Юридичний процес як врегульований процесуальними нормами порядок діяльності компетентних органів, що полягає у системі послідовних процесуальних дій щодо підготовки, прийняття

та оформлення правових рішень. Структура юридичного процесу, принципи та види.

Принципи правозастосовної діяльності та їх значення в роботі органів внутрішніх справ.

Поняття необхідність та функції тлумачення права. Поняття об'єкта та предмета тлумачення норм права. Мета тлумачення норм права. Функції тлумачення норм права. Суб'єкти тлумачення норм права. Акти тлумачення права.

Види тлумачення норм права: види офіційного та неофіційного тлумачення норм права.

Техніка тлумачення норм права. Поняття та зміст техніки тлумачення права. Мовний спосіб тлумачення права. Логічний спосіб тлумачення права. Системний спосіб тлумачення права. Історичний спосіб тлумачення права тощо.

Тема 15. Правосвідомість.

Поняття правосвідомості. Правосвідомість як система ідей, уявлень, емоцій і почуттів, що виражають ставлення особи, групи, суспільства до чинного, минулого і бажаного права, а також до діяльності, пов'язаної з правом. Ознаки та функції правосвідомості.

Види правосвідомості: індивідуальна правосвідомість, суспільна правосвідомість, професійна правосвідомість.

Поняття правової психології. Правова психологія як сукупність почуттів і емоцій, що виражають ставлення індивіда, групи та суспільства до права та правових явищ.

Поняття інтелекту як сукупності накопичених людиною знань, досвіду та її розумових здібностей.

Поняття правової ідеології як системи правових принципів, ідей, теорій і концепцій, що відображають наукове осмислення правової реальності.

Поняття емоцій як складного стану організму, що припускає збудження та хвилювання, що позначається сильним почуттям і, зазвичай, імпульсом щодо певної форми поведінки.

Професійна правосвідомість юриста: суддя, нотаріус, адвокат, прокурор. Деформація правової свідомості юристів. Форми деформації: правовий нігілізм, правовий ідеалізм, правовий інфантилізм, правовий дилетантизм. Причини виникнення та засоби усунення деформації.

Тема 16. Механізм правового регулювання. Законність.

Правове регулювання, його відмінність від правового впливу. Правове регулювання як здійснюване громадянським суспільством і державою за допомогою правових засобів упорядкування суспільних відносин, їх закріплення, охорона та розвиток.

Сфери і межі правового регулювання. Види способи і типи правового регулювання.

Механізм правового регулювання: поняття, ознаки та структура. Механізм правового регулювання як процес переведення нормативності права в

упорядкованість суспільних відносин, здійснюваний за допомогою правових засобів і форм з метою забезпечення правопорядку.

Правовий вплив як процес впливу права на громадське життя і поведінку людей за допомогою як правових так і не правових засобів.

Поняття законності та її ознаки. Законність як комплексне соціально-правове явище, що відображує організацію та функціонування суспільства на правових засадах.

Основні принципи, вимоги та гарантії законності. Законність і демократія.

Тема 17. Правопорушення та юридична відповідальність

Правомірна поведінка, поняття, склад та види. Правомірна поведінка як суспільно корисна правова поведінка суб'єкта права, що відповідає приписам юридичних норм і охороняється державою.

Правопорушення: поняття за законодавством України. Правопорушення як соціально-небезпечне, шкідливе, протиправне, винне діяння деліктоздатного суб'єкта, яке передбачено чинним законодавством і за яке встановлена юридична відповідальність. Види правопорушень: за часовим виміром, за характером правових приписів, за колом осіб та ін. Основні ознаки правопорушень. Склад правопорушення: об'єкт та суб'єкт правопорушення, суб'єктивна та об'єктивна сторона правопорушення.

Поняття суб'єкта правопорушення. Поняття об'єкта правопорушення. Поняття об'єктивної сторони правопорушення. Поняття суб'єктивної сторони правопорушення.

Поняття юридичної відповідальності. Юридична відповідальність як передбачена законом вид та міра обов'язку правопорушника потерпати примусового державно-владного позбавлення благ особистого організаційного майнового характеру у правовідносинах між ним і державою з приводу правопорушення.

Юридична відповідальність як різновид соціальної відповідальності. Основні ознаки юридичної відповідальності. Принципи юридичної відповідальності. Підстави юридичної відповідальності. Види юридичної відповідальності та державного примусу.

Тема 18. Правові системи сучасності

Типологія правових систем. Тип правової системи як сукупність національних правових систем що мають загальні закономірності розвитку та подібні ознаки.

Підходи до типології правових систем. Критерії типології. Поняття та складові елементи правової системи.

Правова система як зумовлений об'єктивними закономірностями розвитку суспільства цілісний комплекс взаємозалежних і погоджених спеціальних і загальних засобів правового впливу на суспільні відносини.

Основні положення романо-германської правової системи: закони та інші нормативні акти, правові звичаї, судова практика та судові прецеденти,

нормативні міжнародні договори, загальні принципи права, правові доктрини тощо.

Основні положення англосаксонської правової системи: судовий прецедент та судова практика, законодавство як джерело права, правова доктрина як джерело права.

Правові системи Сходу: правова система Індії (індуїстське право, веди, упанішади, дхармашастра та ін.), правова система Китаю (поняття „Лі”).

Правова система мусульманських держав. Загальні ознаки мусульманської правової системи. Джерела мусульманського права: коран, сунна, іджма, кияс та ін.

Поняття правової системи постсоціалістичних держав. Правова система сучасної України. Джерела права в Україні.

Рекомендована література

1. Білозьоров Є. В. Теорія держави та права. Київ : Маслаков, 2018. 164с.
2. Білозьоров Є. В. Теорія держави та права. Київ : Освіта України. 2017. 316 с.
3. Бурдін М. Ю., Радченко К. А. Протидія корупції як необхідна складова розбудови правової, соціальної та демократичної України. *Правоохоронна функція держави: теоретико-методологічні та історико-правові проблеми* : тези доп. учасників міжнар. наук.-практ. конф. (м. Харків, 17 трав. 2019 р.) / МВС України, Харків. нац. ун-т внутр. справ; Консультат. місія Європейського Союзу. Харків : ХНУВС, 2019. С. 19-20.
4. Каленіченко Л. І. Забезпечення реалізації юридичної відповідальності заходами Національної поліції. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2018. № 2. С. 12–15.
5. Каленіченко Л. І. Загальнотеоретична характеристика підстав звільнення від юридичної відповідальності. *Право і безпека*. 2017. № 3 (66). С. 26-32.
6. Каленіченко Л. І. Загальнотеоретична характеристика підстав юридичної відповідальності. *Право і безпека*. 2016. № 4 (63). С. 20–24.
7. Каленіченко Л. І. Особливості підходів до юридичної відповідальності як правової категорії. *Вісник ХНУВС*. 2015. № 3 (70). С. 22–29.
8. Каленіченко Л. І. Особливості юридичної відповідальності працівників Національної поліції. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2019. Вип. 55. С. 27-31.
9. Каленіченко Л. І. Підстави виключення юридичної відповідальності: поняття, ознаки. *Національний юридический журнал : Теорія и практика*. 2017. № 3 (25). С. 14–17.
10. Каленіченко Л. І. Поняття та види принципів юридичної відповідальності. *Право і безпека*. 2017. № 1. С. 24–31.
11. Каленіченко Л. І. Стадії юридичної відповідальності: загальнотеоретична характеристика. *Вісник Харківського національного університету внутрішніх справ*. 2017. № 2 (77). С. 19–26.

12. Каленіченко Л. І., Слинько Д. В. Юридичний процес та процесуальне право: загальнотеоретичні підходи розуміння співвідношення понять. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. Спецвипуск*. 2019. С. 7-10.
13. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 № 254к/96-ВР.
14. Про громадянство: Закон України від 18 січня 2001 р. № 2235-III
15. Про затвердження Положення про державну реєстрацію нормативно-правових актів міністерств та інших органів виконавчої влади: Постанова Кабінету Міністрів України від 28 грудня 1992 р. № 731.
16. Про місцеве самоврядування в Україні: Закон України від 21 травня 1997 р. № 280/97-ВР.
17. Про місцеві державні адміністрації: Закон України від 9 квітня 1999 р. № 586-XIV.
18. Про Національну поліцію: Закон України від 2 липня 2015 р. № 580-VIII
19. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 р.
20. Рішення Конституційного Суду України від 2 листопада 2004 р. № 15-рп/2004
21. Рішення Конституційного Суду України від 25 січня 2012 р. № 3-рп/2012.
22. Рішення Конституційного Суду України від 28 вересня 2000 р. № 10-рп/2000
23. Северінова О. Б. Теорія держави і права : навчальний посібник. Маріуполь : ДЮІ. 2020. 102 с.
24. Слинько Д. В. Загальні принципи юридичного процесу. *Порівняльно-аналітичне право*. 2019. № 1. С. 49-53.
25. Слинько Д. В. Змістовна характеристика ознак юридичного процесу. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Право*. 2016. Вип. 21. С. 13–17.
26. Слинько Д. В. Основні риси та структура правозастосовної діяльності. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Право*. 2015. Вип. 20. С. 21–24.
27. Слинько Д. В. Поняття, зміст та основні ознаки юридичного процесу. *Jurnalul juridic national: teoriiie si practica. Republica Moldova*. 2016. № 1 (17). Том 1. С. 19–23.
28. Слинько Д. В. Юридична природа нормативно-правових актів Міністерства внутрішніх справ України. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія: Право*. 2017. Вип. 24. С. 24–27.
29. Слинько Д. В. Юридичний процес: історія, теорія, практика: монографія. Харків : НТМТ, 2017. 415с.
30. Слинько Д. В., Каленіченко Л. І. Правозастосовна помилка працівника Національної поліції як перепона на шляху досягнення мети правозастосовного процесу. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції*. 2019. № 3. С. 3-7.

31. Слинько Д. В., Каленіченко Л. І. Юридичний процес та процесуальне право: загальнотеоретичні підходи розуміння співвідношення понять. *Актуальні проблеми вітчизняної юриспруденції. Спецвипуск*. 2019. С. 7-10.

32. Теорія держави та права : навч. посіб. / Є. В. Білозьоров, В. П. Власенко, О. Б. Горова, А. М. Завальний, Н. В. Заяць та ін. ; за заг. ред. С. Д. Гусарева, О. Д. Тихомирова. Київ : НАВС, Освіта України, 2017. 320 с.

МОДУЛЬ: ДИСЦИПЛІНИ ЕКОНОМІЧНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ

1.2. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ «ОСНОВИ ЕКОНОМІЧНОЇ ТЕОРІЇ»

Тема 1. Предмет і метод економічної теорії.

Економічна теорія – фундаментальна суспільна наука. Місце економічної теорії серед інших наук. Предмет економічної теорії та її функції. Фундаментальні проблеми економіки. Практичне значення економічних знань. Зв'язок економічної теорії з іншими науками.

Історія економічної науки, етапи її розвитку. Меркантилісти, фізіократи, класична школа політекономії, марксизм. Сучасні напрямки економічної науки. Неокласицизм та його напрямки: маржіналізм, кейнсіанство, монетаризм. Інституціоналізм та його особливості.

Методологія економічної теорії. Загальнонаукові та спеціальні методи. Діалектичний метод. Індуктивний та дедуктивний методи. Метод наукової абстракції. Методи синтезу і аналізу. Історичний і логічний методи. Метод системного підходу. Методології кількісного та якісного аналізу. Терміни економічної теорії: «закони», «принципи» та «моделі». Два рівні аналізу: макроекономічний та мікроекономічний. Значення економічної теорії для професійної підготовки офіцера міліції, спеціаліста-юриста.

Тема 2. Форми організації виробництва. Товарна економіка.

Форми суспільного господарства та їх еволюція. Натуральне та товарне господарство. Етапи розвитку товарного господарства. Товар та його властивості. Двоїстий характер праці, втіленої в товарі. Класифікація товарів у сучасній економіці. Сутність грошей та їх еволюція. Функції грошей з точки зору К. Маркса та західних економістів. Закони грошового обігу та грошової маси. Купівельна спроможність грошей. Грошова система, еволюція грошових систем.

Місце ціни в ринковій економіці. Поняття ціни. Витратні теорії цін. Теорія трудової вартості (У. Петті, А. Сміт, Д. Рікардо, К. Маркс). Теорія витрат виробництва та теорія трьох факторів виробництва (Ж.-Б. Сей, Ф. Бастіа). Результативні (маржиналістські) теорії цін. Теорія граничної корисності та граничної продуктивності. Комплексна багатofакторна неокласична теорія ціни А. Маршала.

Тема 3. Ринок, його функції та структура.

Сутність ринку та основні підходи до його визначення. Основні соціально-економічні умови виникнення та функціонування ринку. Принципи чистої ринкової економіки. Схема кругообігу ресурсів і продуктів. Позитивні та негативні сторони функціонування ринкової економіки.

Елементи ринкового механізму: попит, пропозиція, ціна та конкуренція. Графік попиту. Співвідношення між обсягом попиту та ціною. Ефекти доходу та заміщення. Обернена пропорційна залежність між ціною продукту та величиною попиту. Нецінові фактори, що впливають на ринковий попит. Види попиту в залежності від особливостей його формування. Цінова еластичність попиту. Графік пропозиції. Закон пропозиції. Співвідношення між цінами та кількістю продукції. Нецінові фактори, що впливають на пропозицію. Цінова еластичність пропозиції: сутність, зміст, методика розрахунку. Фактори впливу на цінову еластичність пропозиції.

Рівновага попиту та пропозиції. Рівновага ринкових цін. Врівноважена ціна. Надлишок продукції та дефіцит. Негативні наслідки дефіциту. „Чорний” ринок та спекуляція. Зміна попиту і пропозиції та їх вплив на ціну і кількість продукції. Вплив нецінових чинників на зміну рівноваги попиту та пропозиції. Державне регулювання цін. Регулювання квартирної плати. Регулювання цін на сільськогосподарську продукцію.

Тема 4. Монополія та конкуренція.

Чиста конкуренція та її ознаки. Особливості попиту та граничного доходу окремих фірм в умовах чистої конкуренції. Попит, граничний доход та валовий доход підприємства в умовах чистої конкуренції. Визначення обсягу виробництва, при якому досягається максимальний прибуток підприємства в умовах чистої конкуренції. Валовий доход, валові витрати та прибуток.

Чиста монополія. Максимізація прибутків в умовах монополії. Види монополій та причини їх виникнення. Монопсонія. Антимонопольна діяльність. Напрямки боротьби з монополізацією економіки. Антимонопольне законодавство України. Захист економічної конкуренції. Види конкуренції. Різновиди конкурентних стратегій. Монопольна конкуренція та олігополія, їх основні риси та відмінності. Основні принципи стратегії підприємств. Чотири основні варіанти олігополії.

Тема 5. Національна економіка. Основні макроекономічні показники.

Національна економіка. Просте і розширене відтворення. Система національних рахунків, її сутність і задачі. Структура, класифікація та основні показники СНС.

Валовий національний продукт. Сутність та зміст. Сукупний продукт, проміжний продукт, кінцевий продукт, добавлена вартість, їх взаємозв'язок. Фінансові операції: державні та приватні трансфертні платежі, продаж держаних речей, купівля-продаж цінних паперів.

Два способи обчислення величини ВВП: за видатками та за доходами. Валовий внутрішній продукт, чистий національний продукт та національний

доход, особисті доходи громадян, доходи, що залишаються у розпорядженні громадян, їх сутність та зміст, взаємозв'язок з показником ВВП. Вплив ціни на валовий національний продукт. Індекс цін та його зміст. Зв'язок індексу цін з інфляцією та дефляцією. Особливості методики обчислення ВВП в Україні. Тіньова економіка та її види. Основні блоки тіньової економіки: неофіційна, фіктивна та підпільна економіка. Проблеми тінізації української економіки.

Тема 6. Фінансова система країни. Державний бюджет. Податки.

Фінанси. Фінансова система. Основні функції фінансів. Централізовані і децентралізовані фінанси. Види фінансових систем. Фінансова система за територіальною ознакою. Національна, регіональна, світова фінансова система. Фінансова система за видами економічних систем країн. Ринкова фінансова система, та її особливості. Фінансова система з перехідною економікою. Структура фінансової системи України. Місце і роль фінансового ринку у фінансовій системі країни.

Бюджетна система України. Сутність та значення державного бюджету. Функції державного бюджету. Державний бюджет як економічна категорія. Бюджет за матеріальним змістом. Бюджет за формою прояву. Причини функціонування державного бюджету. Місцевий бюджет та його види. Бюджет за функціональною будовою. Дохідна частина державного бюджету. Джерела дохідної частини бюджету. Видаткова частина державного бюджету. Витрати державного бюджету.

Податки та податкова система країни. Економічна сутність податків. Функції податків: фіскальна, розподільна, контрольна, регулююча. Види податків та їх роль у формуванні бюджету. Податки за ознакою об'єкта оподаткування. Податки за ознакою органів державної влади. Податки за формою стягнення. Непрямі податки. Специфічні та універсальні акцизи. Елементи податку.

Тема 7. Інфляція та безробіття.

Інфляція та її наслідки. Причини інфляції. Види інфляції. Взаємозв'язок між рівнем цін, обсягом виробництва та зайнятості. Найважливіші джерела інфляції. Особливості інфляції в Україні. Рівняння обміну. Монетаристська та кейнсіанська теорія про управління інфляцією. Соціально-економічні наслідки інфляції. Номінальний та реальний дохід. Обчислення реального доходу.

Ринок праці та безробіття. Основні суб'єкти ринку праці. Фактори попиту та пропозиції робочої сили. Народонаселення і демографічні чинники пропозиції робочої сили. Безробіття та зайнятість. Рівень безробіття. Види безробіття: фрикційне, структурне, циклічне, природне, приховане. Зв'язок природного рівня безробіття та ВВП країни. Закон Оукена.

Основні теорії про виникнення безробіття: класична, теорія „добровільного безробіття”, кейнсіанська, марксистська, теорія негнучкості ринку праці. Наслідки безробіття та шляхи їх подолання. Взаємозв'язок між інфляцією та безробіттям. Крива Філіпсу.

Тема 8. Світова система господарства, її основні риси та напрямки розвитку.

Суть світової системи господарства, її виникнення та розвиток. Об'єктивні умови існування світового господарства. Глобалізація сучасної економіки. Міжнародний поділ праці. Форми світових економічних відносин. Міжнародна торгівля. Економічна основа торгівлі. Зовнішньоекономічна політика. Протекціонізм. Вільна торгівля. Світове господарство як зростаюча суперечлива цілісність. Основні форми міждержавних об'єднань у сучасній економіці. Проблеми інтеграції економіки України у світове господарство. Всесвітня торгівельна організація.

Рекомендована література

1. Інфляційний звіт Національного банку України за січень 2020 р. Офіційний сайт Національного банку України.
2. Кодекс законів про працю України: Закон України № 322-VIII від 10.12.71 ВВР, 1971р.
3. Меморандум про взаєморозуміння щодо впровадження Програми гідної праці для України на 2020-2024. Урядовий портал.
4. Цивільний кодекс України: Закон України 16 січня 2003 року № 435-IV.
5. Про зайнятість населення: Закон України № 5067-VI.
6. Про внесення змін до Конституції України (щодо стратегічного курсу держави на набуття повноправного членства України в Європейському Союзі та в Організації Північноатлантичного договору): Закон України від 7 лют. 2019р. № 2680-VIII.
7. Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2017 році: послання Президента України до Верховної Ради України від 7 верес. 2017 р.
8. Про засади внутрішньої і зовнішньої політики : Закон України № 2411VI від 01.07.2010 р.
9. Про Стратегію сталого розвитку «Україна – 2020»: Указ Президента України № 5/2015 від 12.01.2015 р.
10. Про Цілі сталого розвитку України на період до 2030 року Указ Президента України від 30.09.2019 № 722/2019
11. Про Стратегію розвитку системи управління державними фінансами: Розпорядження КМУ від 01.08.2013 р. № 774-р.
12. Стратегія та програма управління державним боргом. Міністерство фінансів України. URL: https://mof.gov.ua/uk/osnovna_informacija.
13. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року.
14. Камінська Т.М. Основи економічної теорії: підручник. 2- е вид., випр. К.: ВСВ «Медицина», 2018. 232 с.
15. Кокарев І. В. Основи економічної теорії :курс лекцій. Дніпро: Дніпроп. держ. ун-т внутр. справ, 2017. 220 с.
16. Козак Ю. Г. Міжнародна економіка: в питаннях та відповідях: підручник. К.: Центр учбової літератури, 2017. 228 с

17. Міжнародні економічні відносини. навч. посіб. / [Ю.Г. Козак, М.А. Заєць, Н.В. Притула, О.М. Коваленко та ін]. Одеса: «ТОВ.ПЛУТОН», 2016. 352с.
18. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / [Т.В. Шталь , Величко К.Ю., Печенка О.І.]. Харків :«Видавництво «Форт», 2016. 364 с.
19. Міжнародні економічні відносини: підручник / [А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник, Л.П. Кудирко та ін.]; за заг. ред. А.А. Мазаракі, Т.М. Мельник. К. : Київ. нац. торг.-екон. ун-т, 2017. 612 с.
20. Міжнародні економічні відносини : навч. посіб. / За ред. С. О. Якубовський, Ю. О. Ніколаєв . Одеса : Видавництво Одеського університету, 2015 . 304 с.
21. Основи економічної теорії: навч. посіб. за ред. акад. І. Ф. Прокопенка. Х.: ХНПУ ім. Г. С. Сковороди, 2016. 260 с.
22. Основи економічної теорії: навч. посіб./ [В.В. Кадала, О.П. Гузенко, Т.В. Хайлова, В.С. Котковський]; за заг. ред. д.ю.н., д.н.здерж. упр., проф. В.М. Бесчастного. Кривий Ріг: ДЮІ МВС України, 2019. 307 с.
23. Основи економічної теорії: навч. посібник для студентів вищих навч. закладів / [П. В. Круш, В. І. Депутат, С. О. Тульчинська та інші.]; ред.: П. В. Круш, В. І. Депутат. 3-є вид., стереотипне. К. : Каравела, 2018. 448 с.
24. Основи економічної теорії : навч. посіб./ [А.У. Уразов, І. В. Саух, О. І. Вікарчук]. К.: Центр учбової літератури, 2017. 312с.
25. Підприємництво в Україні: історико-інституційний аналіз : монографія / [В.В.Небрат, Н.А.Супрун та ін.]; за ред. д.е.н. В.В. Небрат .К.: НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України», 2019. 532 с.
26. Чепінога В. Г. Основи економічної теорії: навч. посіб. Київ: Видавництво Ліра-К, 2017. 240 с.
27. Грошова глобалізація. Історіософський трактат з питань гео економічного поширення грошових відносин: монографія. К.: НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України».2016.680 с.
28. Булеєв І.П. Суспільство, середній клас, цифрова економіка: стан та перспективи розвитку: наукова доповідь / НАН України, Ін-т економіки промі. Київ, 2020. 116 с.
29. Вплив глобальних фінансів на валютно-фінансову систему України : монографія / [Богдан Т.П., Шаров О.М., Сльозко О.О. та ін.] ; за ред. д-ра екон. наук Т.П.Богдан. К.: НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України», 2017. 356 с.
30. Гетманець О.П., Коробцова Д.В. Принципи бюджетного права України: монографія. Х.: Харківський національний університет внутрішніх справ, 2017. 268 с.
31. Економіка України в дослідженнях і прогнозах: 20 років діяльності Інституту економіки та прогнозування НАН України : монографія / відп. ред. – акад. НАН України В.М. Геєць. К.: НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України», 2018. 568 с.

32. Цифрові технології в інноваційній трансформації економіки України: колективна монографія / І.Ю.Єгоров, О.І. Никифорук, В.Е. Ліра та ін.; за ред.: чл.-кор. НАН України І.Ю.Єгорова. К.: НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогноз. НАН України». 2020. 308 с.

33. Інституціональна модель інноваційної економіки: колективна монографія / за ред. В. І. Ляшенка, О. В. Прокопенка, В. А. Омеляненко. К.: НАН України, ІЕП 2019. 327 с

34. Кричевська Т.О. Довіра у грошово-кредитній сфері: логіко-історичне дослідження : монографія. К.: НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогноз. НАН України». 2016. 504. с.

35. Коляда Т. А. Формування бюджетної стратегії України: теорія, методологія, практика: монографія. Ірпінь: Університет ДФС України, 2016. 396 с.

36. Малий І.Й., Королюк Т.О. Макрорегулювання фінансового сектору : монографія. К.: КНЕУ, 2016. 304 с.

37. Макроекономічна збалансованість для забезпечення стійкості державних фінансів та економічного зростання в Україні: кол. моногр. / за ред. д-ра екон. наук, чл.-кор. НАН України М.І. Скрипниченко. К.: НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогноз. НАН України», 2020. 648 с.

38. Розвиток соціально-трудової сфери України: теорія, практика, перспективи: кол. монографія / за ред. д.е.н., проф. І.Л. Петрової, к.е.н. В.В.Близнюк ; НАН України, ДУ «Ін-т економіки та прогнозування НАН України». К., 2016. 326 с.

39. Розвиток соціально-трудової сфери України: теорія, практика, перспективи: кол. монографія / за ред. д.е.н., проф. І.Л. Петрової, к.е.н. В.В.Близнюк ; НАН України, ДУ «Ін-т економіки та прогнозування НАН України». К., 2016. 326 с.

40. Розвиток фінансових інститутів ЄС та виклики для фінансової політики України : монографія / [Борзенко О.О., Богдан Т.П., Шаров О.М. та ін.]. К.: НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогноз. НАН України» 2019. 372с.

41. Розвиток інфраструктурних секторів як чинник реалізації пріоритетних напрямів економічної політики України: колективна монографія / за ред. Никифорук О.І. К.: НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогноз. НАН України», 2017. 522 с.

42. Структурні зміни у світовій торгівлі як чинник розвитку внутрішнього ринку України : колективна монографія / за ред. д-ра екон. наук, чл.-кор. НАН України Т.О. Осташко. К.: НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогноз. НАН України», 2019. 350 с.

43. Структурні зміни як основа інклюзивного розвитку економіки України : монографія / [Бобух І.М., Кіндзерський Ю.В., Фащевська О.М. та ін.]; за ред. д.е.н. І.М. Бобух. К.: НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогноз. НАН України». 2020. 516 с.,

44. Український ринок праці: імперативи та можливості змін : колективна монографія / за наук. ред. д.е.н., проф. І.Л. Петрової, к.е.н. В.В. Близнюк. К.: НАН України, ДУ «Ін-т екон. та прогнозув. НАН України». 2018.356 с.

45. Господарський кодекс України :Закон України від 16.01.2003 № 436-IV (ГК) *Офіційний вісник України*. 2003. № 11. Ст. 462.

46. Бюджетний кодекс України : Закон України від 08.07.2010 р. № 2456-VI.

47. Податковий кодекс України: Закон України від 02.12.2010 № 2755-VI <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>

48. Стратегія комунікації у сфері європейської інтеграції на 2018 – 2021 роки: Розпорядженням Кабінету Міністрів України від 25 жовт. 2017 р. № 779 р.

2. СТРУКТУРА, КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ТА ФОРМА ПРОВЕДЕННЯ ФАХОВОГО ІСПИТУ

Форма проведення вступного випробування – виконання тестових завдань у кількості 100 тестів із зазначених вище теоретичних блоків. Рейтинговий бал вступника визначається за 100-бальною шкалою, а числа інтервалу складають від 100 до 200. Тобто мінімальний рейтинговий бал вступника становить 100, а максимальний 200.

Структура екзаменаційного білета: екзаменаційний білет складається закритих тестових завдань:

- 50 – «Основи економічної теорії»;
- 50 – «Теорія держави і права».

Час виконання завдання: 120 хвилин.

Критерії оцінювання: рівень знань оцінюється за 100-баловою шкалою. Серед відповідей на тестове завдання слід обрати одну правильну. Правильна відповідь на тестове завдання оцінюється у 1 бал, а неправильна – у 0 балів.

Порядок оцінювання

Оцінка «**відмінно**» (167-200 балів) – виставляється, якщо вступник має глибокі і системні знання, вміє узагальнювати матеріал, співвідносити загальні знання з конкретними ситуаціями; оволодів навичками аналізу, моделювання та адекватного оцінювання ситуації; обізнаний з науковими працями вітчизняних та зарубіжних фахівців в даній галузі; матеріал викладає логічно, послідовно, переконливо і аргументовано.

Оцінка «**добре**» (134-166 балів) – виставляється, якщо вступник показав достатній рівень знань курсу; надав правильні, але не зовсім повні визначення термінів; засвоїв основи аналітичного методу; допускає незначні неточності в розкритті окремих теоретичних положень.

Оцінка **«задовільно»** (100-133 балів) – виставляється, якщо вступник в цілому засвоїв теоретичний матеріал курсу навчальної дисципліни, але декламує із деякими упущеннями при визначенні основних явищ та процесів; намагається висловити своє ставлення до проблемних питань, хоча і не зовсім аргументовано; вміє аналізувати набуті теоретичні знання і співвідносити їх з конкретними ситуаціями; викладає матеріал непослідовно, неточно, з наявними помилками.

Оцінка **«незадовільно»** (0-99 балів) – виставляється, якщо вступник виявив слабкі (відсутні) знання теоретичного матеріалу навчальної дисципліни; не зміг дати визначення основних категорій та явищ; відсутні знання основних норм і визначень; матеріал викладається непослідовно, нелогічно, фрагментарно та з допущенням помилок.